T003 A HÀM III 99-100-Kinh Khổ Ấm

Đại Tạng Kinh (Linh Sơn Pháp Bảo)

99. KINH KHOÅ AÁM (I)1

Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät du hoùa taïi nöôùc Xaù-veä, trong röøng Thaéng, vöôøn Caáp coâ ñoäc. Baáy giôø caùc Tyø-kheo sau böõa aên tröa, chöa coù chuùt coâng vieäc neân taäp trung ngoài taïi giaûng ñöôøng. Luùc aáy, moät soá ñoâng nhöõng ngöôøi Dò hoïc, sau böõa côm tröa loanh quanh tìm ñeán choã caùc Tyø-kheo, cuøng nhau chaøo hoûi roài ngoài moät beân, noùi vôùi caùc Tyø-kheo raèng: “Naøy chö Hieàn, Sa-moân Cuø-ñaøm chuû tröông bieán tri duïc2, chuû tröông bieán tri saéc, chuû tröông bieán tri thoï3. Naøy chö Hieàn, chuùng toâi cuõng chuû tröông bieán tri duïc, chuû tröông bieán tri tröø saéc, chuû tröông bieán tri thoï. Giöõa Sa-moân Cuø-ñaøm vaø chuùng toâi, giöõa hai4 chuû tröông bieán tri5 aáy, coù söï thuø thaéng naøo, coù nhöõng sai bieät naøo?” “Luùc baáy giôø caùc Tyø-kheo khi nghe nhöõng ñieàu maø soá ñoâng nhöõng ngöôøi Dò hoïc aáy noùi, khoâng bieát theá naøo laø phaûi, theá naøo laø traùi, im laëng ñöùng daäy maø ñi, ñoàng thôøi suy nghó raèng: ‘Nhöõng ñieàu nhö vaäy, chuùng ta phaûi do nôi Ñöùc Theá Toân môùi bieát’. Roài hoï ñi ñeán Ñöùc Phaät, cuùi ñaàu ñaûnh leã, ngoài moät beân, ñem nhöõng ñieàu ñaõ baøn luaän vôùi soá ñoâng nhöõng ngöôøi Dò hoïc aáy thuaät laïi vôùi Ñöùc Phaät. Baáy giôø Ñöùc Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo raèng: “Luùc ñoù caùc oâng neân hoûi soá ñoâng nhöõng ngöôøi Dò hoïc nhö vaày, ‘Naøy chö Hieàn, theá naøo laø vò ngoït cuûa duïc, theá naøo laø tai hoïa cuûa duïc, theá naøo laø söï xuaát yeáu cuûa duïc6? Theá naøo laø vò ngoït cuûa saéc, theá naøo laø tai hoïa cuûa saéc, theá naøo laø söï xuaát yeáu cuûa saéc? Theá naøo laø vò ngoït cuûa thoï, theá naøo laø tai hoïa cuûa thoï, theá naøo laø söï xuaát yeáu cuûa thoï? “Naøy caùc Tyø-kheo, neáu caùc oâng hoûi nhö vaäy, sau khi nghe, hoï seõ caät vaán laãn nhau, noùi quanh noùi quaån, noåi saân vaø caõi coï roài töø choã ngoài ñöùng daäy, im laëng vaø ruùt lui. Vì sao vaäy? Vì Ta khoâng thaáy coù nhöõng chö thieân, Ma, Phaïm, Sa-moân, Phaïm chí hay baát cöù ai khaùc ôû treân ñôøi naøy coù theå bieát ñöôïc nghóa aáy ñeå tuyeân boá leân. Chæ coù Nhö Lai vaø ñeä töû cuûa Nhö Lai, hoaëc ñeä töû naøo ñöôïc nghe töø hai vò naøy”. Ñöùc Phaät laïi hoûi: “Theá naøo laø vò ngoït cuûa duïc? Ñoù laø, nhaân bôûi naêm coâng ñöùc cuûa duïc7 maø phaùt sanh laïc vaø hyû. Vò ngoït cuûa duïc chæ toät cuøng ñeán ñoù chöù khoâng theå hôn nöõa, nhöng tai hoïa cuûa

1.

Baûn Haùn, quyeån 25. Töông ñöông Paøli: M.13, Mahaø-dukkhakkhandha. Haùn, bieät dòch No.53, No.125

(21.9).

2.

Nguyeân Haùn: bieán tri duïc bieát thaáu ñaùo veà duïc. Paøli: kaømaønaö pariióóaö.

3.

Giaùc.

4.

Baûn Cao-li cheùp nhò caùc baûn khaùc cheùp tam

5.

Caùc baûn cheùp: nhò (tam) tri nhò (tam) ñoaïn, dö chöõ nhò (tam) thöù hai.

6.

Duïc vò, duïc hoaïn, duïc xuaát yeáu Paøli: kaømaønaö
assaødo, kaømaønaö aødìnavo, kaømaønö nissaraòaö, vò ngoït, söï tai haïi vaø thoaùt ly ñoái vôùi caùc duïc.

7.

Nguõ duïc coâng ñöùc Paøli: paóca kaømaguòaø.

noù thì raát nhieàu. “Theá naøo laø tai hoïa cuûa duïc? Moät thieän gia nam töû, tuøy kyõ thuaät8 rieâng maø töï möu sinh; hoaëc laøm ruoäng, hoaëc buoân baùn, hoaëc hoïc saùch, hoaëc gioûi toaùn thuaät, bieát coâng soá, kheùo in khaéc, laøm vaên chöông, taïo thuû buùt, hoaëc hieåu kinh thô, hoaëc laøm voõ töôùng, hoaëc phuïng söï vua9. Ngöôøi aáy khi gaëp laïnh phaûi chòu laïnh, gaëp noùng phaûi chòu noùng, bò ñoùi khaùt nhoïc meät, bò muoãi moøng chaâm chích; noù phaûi laøm ngheà nghieäp nhö theá ñeå mong kieám ñöôïc tieàn cuûa. Thieän nam töû baèng nhöõng phöông tieän nhö theá, laøm caùc coâng vieäc nhö vaäy ñeå mong caàu nhö vaäy, neáu khoâng kieám ñöôïc tieàn cuûa thì sinh khoå sôû, lo buoàn raàu ró, taâm thaønh si daïi, noùi raèng ‘Luoáng coâng laøm luïng khoå nhoïc voâ ích maø nhöõng ñieàu mong caàu khoâng coù keát quaû’. Traùi laïi, thieän nam töû aáy baèng nhöõng phöông tieän nhö vaäy ñeå mong caàu nhö vaäy, neáu kieám ñöôïc tieàn cuûa noù sanh yeâu quyù, giöõ gìn, choân giaáu. Vì sao vaäy? Noù nghó: ‘Taøi vaät naøy cuûa ta, ñöøng ñeå cho vua ñoaït, giaëc cöôùp, löûa thieâu, hö haïi, maát maùt, hoaëc xuaát taøi maø voâ lôïi, hoaëc laøm vieäc maø khoâng thaønh töïu’. Keû ñoù giöõ gìn, choân giaáu nhö vaäy nhöng neáu ruûi bò vua ñoaït, hoaëc giaëc cöôùp, löûa thieâu hö haïi maát thì sinh khoå sôû, lo buoàn raàu ró, taâm thaønh si aùm, noùi raèng: ‘Vaät ta yeâu quyù, nhôù nghó suoát ñeâm ngaøy, nay ñaõ khoâng coøn’. Ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy10, nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân meï tranh caõi vôùi con, con tranh caõi vôùi meï, cha con, anh em, chò em, baø con doøng hoï tranh caõi laãn nhau. Vì tranh caõi laãn nhau nhö vaäy neân meï noùi xaáu con, con noùi xaáu meï. Cha con, anh em, chò em, baø con doøng hoï noùi xaáu laãn nhau. Thaân thích coøn vaäy, huoáng nöõa laø ngöôøi döng. Ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân vua tranh giaønh vôùi vua, Phaïm chí tranh giaønh vôùi Phaïm chí, Cö só tranh giaønh vôùi Cö só, daân tranh giaønh vôùi daân, nöôùc naøy tranh giaønh vôùi nöôùc noï. Bôûi tranh giaønh neân thuø nghòch nhau, roài duøng ñuû loaïi binh khí ñeå gieát haïi laãn nhau, hoaëc naém tay thoi, neùm ñaù, hoaëc duøng gaäy ñaùnh, dao chaët. Trong khi giao ñaáu, hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc troïng khoå. Ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi

naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân mang khoâi giaùp, khoaùc tröôøng baøo, caàm giaùo maùc, cung teân, hoaëc caàm dao thuaãn, ñi vaøo quaân traän. Hoaëc ñaùnh nhau baèng voi, hoaëc ngöïa, hoaëc xe, hoaëc duøng boä binh ñaùnh nhau, hoaëc cho trai gaùi ñaùnh nhau. Trong khi giao ñaáu, hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc trong khoå. Ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân mang aùo giaùp, maëc tröôøng baøo, caàm giaùo maùc, cung teân, hoaëc caàm dao thuaãn, ñi tranh ñoaït nöôùc ngöôøi, coâng thaønh phaù luõy, choáng cöï laãn nhau, thuùc troáng thoåi keøn, lôùn tieáng reo hoø, hoaëc duøng chaøy ñaäp, hoaëc duøng maâu kích, hoaëc duøng baùnh xe beùn, hoaëc duøng teân baén, hoaëc laên

8. Haùn: kyõ thuaät ( )Paøli: sippaæhanena, baèng coâng xaûo xöù. 9.
Caùc “kyõ thuaät” theo baûn.Haùn: taùc ñieàn nghieäp, haønh trò sanh, minh toaùn thuaät, tri coâng soá, xaûo khaéc aán, taùc vaên chöông, taïo thuû buùt, hieåu kinh thö, taùc duõng töôùng, phuïng vöông söï. Danh saùch theo baûn Paøli: yadi muddaøya yadi gaòanaøya yadi saíkhaønena yadi kasiyaø yadi vaòijjaøya yadi gorakkhena yadi issatthena yadi raøjaporisena, hoaëc baèng aán toaùn (hay thuaät khaéc aán), baèng aùm toaùn (tính traàm), muïc toaùn (soá hoïc), canh noâng, thöông maõi, muïc suùc (chaên boø), laøm teân (cheá taïo vuõ khí), vaø quan chöùc (phuïc vuï vua). 10. Hieän phaùp khoå aám Paøli: sandiææhiko dukkhakhando, khoå uaån
ñöôïc chöùng kieán.

ñaù keø, hoaëc duøng noû lôùn, hoaëc roùt nöôùc ñoàng soâi vaøo maét. Trong khi giao ñaáu, hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc troïng khoå. Ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân mang aùo giaùp, maëc tröôøng baøo, caàm giaùo maùc, cung teân, hoaëc caàm dao thuaãn vaøo xoùm, vaøo aáp, vaøo quoác gia, vaøo thaønh thò, ñuïc vaùch phaù kho, cöôùp ñoaït taøi vaät, chaän ñöôøng giao thoâng, hoaëc ñeán ngoõ khaùc phaù xoùm phaù laøng, phaù thaønh dieät nöôùc. Trong ñoù, hoaëc ngöôøi cuûa vua baét ñöôïc, ñem khaûo ñuû caùch; chaët tay, chaët chaân, hoaëc chaët heát caû tay chaân; caét tai, caét muõi, hoaëc caét caû tai muõi; hoaëc loùc töøng mieáng thòt; böùt raâu böùt toùc, hoaëc böùt caû raâu toùc; hoaëc nhoát vaøo trong cuõi, quaán vaûi hoûa thieâu, hoaëc laáp trong caùt, laáy coû quaán laïi roài ñoát; hoaëc boû voâ buïng löøa saét, hoaëc boû voâ mieäng heo saét, hoaëc ñaët vaøo mieäng coïp saét roài ñoát, hoaëc boû voâ vaïc ñoàng, hoaëc boû voâ vaïc saét roài naáu; hoaëc chaët ra töøng khuùc, hoaëc duøng xoa beùn ñaâm, hoaëc laáy moùc saét moùc, hoaëc baét naèm treân giöôøng saét roài laáy daàu soâi roùt, hoaëc baét ngoài trong coái saét roài laáy chaøy saét giaõ, hoaëc cho raén rít moå caén, hoaëc duøng roi quaát, hoaëc duøng gaäy thoït, hoaëc duøng duøi ñaùnh, hoaëc buoäc soáng treo treân neâu cao, hoaëc cheùm ñaàu roài beâu. Trong caùc tröôøng hôïp ñoù, keû aáy hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc troïng khoå. Ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân

nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân thaân laøm aùc, khaåu laøm aùc, yù laøm aùc. Keû ñoù veà sau beänh taät lieät giöôøng, hoaëc ngoài hoaëc naèm treân ñaát, vì khoå böùc thaân, toaøn thaân caûm giaùc khoå sôû voâ cuøng, khoâng coøn ñaùng yeâu thích. Keû ñoù vì luùc tröôùc thaân laøm aùc, khaåu laøm aùc, yù laøm aùc neân khi saép cheát chuùng che ngay tröôùc maét gioáng nhö maët trôøi laën boùng söôøn nuùi lôùn, che laáp maët ñaát11. Cuõng vaäy, keû aáy bò nhöõng aùc haønh cuûa thaân, aùc haønh cuûa khaåu vaø cuûa yù che laáp tröôùc maét, keû ñoù nghó raèng: ‘AÙc haønh ta laøm tröôùc kia, baây giôø chuùng che tröôùc maét ta. Tröôùc ta khoâng taïo phöôùc nghieäp maø taïo nhieàu aùc nghieäp. Giaû tyû coù ai chæ laøm aùc, hung baïo, chæ laøm toäi chöù khoâng laøm phöôùc, khoâng haønh thieän, khi soáng khoâng bieát lo sôï, gaàn cheát khoâng choã nöông caäy, khoâng choã quay veà. Ngöôøi aáy thaân sanh veà coõi naøo, ta cuõng thaùc sinh veà choã ñoù’. Do ñoù, sanh hoái haän, roài do hoái haän maø cheát khoâng an, cheát khoâng ñöôïc phöôùc. Ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân thaân laøm aùc, khaåu vaø yù laøm aùc. Keû ñoù vì thaân laøm aùc, khaåu vaø yù laøm aùc neân nhaân nôi ñoù, duyeân nôi ñoù maø khi thaân hoaïi maïng chung phaûi ñeán choã aùc, sanh vaøo ñòa nguïc. Ñoù laø nhöõng noãi khoå ôû ñôøi sau nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. Nhö vaäy laø tai hoïa cuûa duïc. “Theá naøo laø söï xuaát yeáu cuûa duïc? Neáu ñoaïn tröø duïc, xaû ly duïc, dieät taän duïc, vöôït qua khoûi duïc maø thoaùt ly. Nhö vaäy goïi laø söï xuaát yeáu cuûa duïc. “Neáu Sa-moân, Phaïm chí naøo maø khoâng bieát ñuùng nhö thaät vò ngoït cuûa duïc, tai hoïa cuûa duïc, söï xuaát yeáu cuûa duïc, thì khoâng bao giôø coù theå töï mình ñoaïn duïc, huoáng nöõa laø ñoaïn duïc cho keû khaùc. “Neáu Sa-moân, Phaïm chí naøo bieát ñuùng nhö thaät vò ngoït cuûa duïc, tai hoïa cuûa duïc, söï xuaát yeáu cuûa duïc, thì khoâng nhöõng coù theå töï mình ñoaïn duïc maø coù theå ñoaïn duïc cho keû khaùc. “Theá naøo laø vò ngoït cuûa saéc? Giaû söû coù caùc thieáu nöõ Saùt-lôïi, Phaïm chí, Cö só hay

11. No.53: “Luùc maët trôøi saép laën, boùng maùt ñoå ngöôïc xuoáng giöõa hai ngoïn nuùi lôùn” .

Coâng sö ñeán tuoåi möôøi boán, möôøi laêm, laø luùc coù saéc ñeïp myõ mieàu. Nhaân nôi saéc ñeïp ñoù, duyeân nôi saéc ñeïp ñoù maø sanh laïc, sanh hyû; vò ngoït cuûa saéc chæ toät cuøng ñeán ñoù chöù khoâng hôn nöõa. Nhöng tai haïi cuûa saéc thì raát nhieàu. “Theá naøo laø tai haïi cuûa saéc? Neáu thaáy naøng aáy veà sau trôû neân heát söùc giaø yeáu, ñaàu baïc, raêng ruïng, löng coøng, goái ruõ, choáng gaäy maø ñi, tuoåi treû ñaõ taøn, maïng soáng saép heát, thaân theå run raåy, caùc caên hö moøn. YÙ caùc ngöôi nghó sao? Coù phaûi saéc ñeïp tröôùc kia ñaõ bieán maát vaø sanh ra tai hoïa chaêng? “Baïch Theá Toân, ñuùng vaäy”. “Laïi nöõa, neáu thaáy naøng aáy beänh taät lieät giöôøng, ngoài naèm treân ñaát, vì khoå böùc thaân, chòu khoå cuøng cöïc, yù caùc ngöôi nghó sao, coù phaûi saéc ñeïp tröôùc kia bieán maát, sanh ra tai hoïa chaêng?” “Baïch Theá Toân, ñuùng vaäy”. “Laïi nöõa, neáu thaáy xaùc naøng

aáy ñaõ cheát töø moät, hai ngaøy ñeán saùu baûy ngaøy, ñang bò quaï dieàu böôi moå, saøi lang caáu xeù, hoaëc ñaõ ñöôïc hoûa thieâu hay choân laáp, ñang bò muïc naùt hö hoaïi. YÙ caùc ngöôi nghó sao? Coù phaûi saéc ñeïp tröôùc ñaõ bieán maát vaø tai hoïa sanh ra chaêng?" "Baïch Theá Toân, ñuùng vaäy?" "Laïi nöõa, neáu thaáy xaùc naøng aáy ôû trong nghóa ñòa, haøi coát xaùm xanh, muïc naùt quaù nöõa, xöông vaûi treân ñaát. YÙ caùc ngöôi nghó sao? Coù phaûi saéc ñeïp tröôùc kia ñaõ bieán maát vaø tai hoïa sanh ra chaêng?" "Baïch Theá Toân, ñuùng vaäy". "Laïi nöõa, neáu thaáy xaùc naøng aáy ôû trong nghóa ñòa, xöông rôøi töøng ñoát, taûn maùc khaép nôi, xöông chaân, xöông ñuøi, xöông ñaàu goái, xöông baép veá, xöông soáng, xöông vai, xöông coå, xöông soï, moãi thöù moät nôi, yù caùc thaày nghó sao? Coù phaûi saéc ñeïp tröôùc kia ñaõ bieán maát vaø tai hoïa sanh ra chaêng?" "Baïch Theá Toân, ñuùng vaäy". "Laïi nöõa, neáu thaáy xaùc naøng aáy ôû trong nghóa ñòa, xöông traéng nhö voû oác, xanh nhö loâng chim caâu, ñoû nhö maøu maùu, hö hoaïi, muïc naùt. YÙ caùc ngöôi nghó sao? Coù phaûi saéc ñeïp tröôùc kia ñaõ bieán maát vaø tai hoïa sanh ra chaêng?" "Baïch Theá Toân, ñuùng vaäy. Nhö vaäy goïi laø tai hoïa cuûa saéc". "Theá naøo laø söï xuaát yeáu cuûa saéc? Neáu ñoaïn tröø saéc, xaû ly saéc, dieät taän saéc, vöôït qua khoûi saéc maø thoaùt ly. Nhö vaäy goïi laø söï xuaát yeáu cuûa saéc. "Neáu Sa-moân, Phaïm chí naøo maø khoâng bieát ñuùng nhö thaät vò ngoït cuûa saéc, tai hoïa cuûa saéc, söï xuaát yeáu cuûa saéc, thì khoâng bao giôø coù theå töï mình ñoaïn saéc, huoáng nöõa laø ñoaïn saéc cho keû khaùc. "Neáu Sa-moân, Phaïm chí naøo bieát ñuùng nhö thaät vò ngoït cuûa saéc, tai hoïa cuûa saéc, söï xuaát yeáu cuûa saéc thì khoâng nhöõng töï mình ñoaïn saéc, maø coøn coù theå ñoaïn saéc cho keû khaùc.

"Theá naøo laø vò ngoït cuûa thoï? Tyø-kheo ly duïc, ly phaùp aùc baát thieän, cho ñeán, thaønh töïu vaø an truï nôi ñeä Töù thieàn. Baáy giôø, vò ñoù khoâng nghó ñeán vieäc töï haïi, cuõng khoâng nghó ñeán söï haïi ngöôøi. Neáu khoâng nghó ñeán haïi, ñoù laø vò ngoït cuûa caûm giaùc laïc. Vì sao vaäy? Vì khoâng nghó ñeán söï laøm haïi thì thaønh töïu ñöôïc caûm giaùc laïc aáy. Nhö vaäy goïi laø vò ngoït cuûa thoï. "Theá naøo laø tai hoïa cuûa thoï? Thoï laø phaùp voâ thöôøng, phaùp dieät. Nhö vaäy goïi laø tai hoïa cuûa thoï.

"Theá naøo laø söï xuaát yeáu cuûa thoï? Neáu ñoaïn tröø thoï, xaû ly thoï, dieät taän thoï, vöôït qua thoï maø thoaùt ly. Nhö vaäy goïi laø söï xuaát ly cuûa thoï. "Neáu Sa-moân, Phaïm chí naøo maø khoâng bieát ñuùng nhö thaät vò ngoït cuûa thoï, tai hoïa cuûa thoï, xuaát yeáu cuûa thoï thì khoâng bao giôø coù theå töï mình ñoaïn thoï, huoáng nöõa laø ñoaïn thoï cho keû khaùc. "Neáu Sa-moân, Phaïm chí naøo bieát ñuùng nhö thaät vò ngoït cuûa thoï, tai hoïa cuûa thoï, xuaát yeáu cuûa thoï thì khoâng nhöõng töï mình coù theå ñoaïn thoï, maø coøn coù theå ñoaïn thoï cho keû khaùc". Phaät thuyeát giaûng nhö vaäy. Caùc Tyø-kheo aáy sau khi nghe thuyeát, hoan hyû phuïng haønh.

100. KINH KHOÅ AÁM (II)12

Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ñeán Thích-ki-saáu, truù taïi Ca-duy-la-veä, vöôøn Ni-caâu-loaïi.13 Baáy giôø Thích Ma-ha-nam14, sau böõa aên tröa tìm ñeám choã Phaät, ñaûnh leã döôùi chaân Ngaøi roài ngoài qua moät beân maø baïch raèng: “Baïch Theá Toân, con bieát Theá Toân daïy phaùp nhö vaäy khieán taâm con ñöôïc dieät ba ueá, nhieãm taâm ueá, nhueá taâm ueá vaø si taâm ueá15. Baïch Theá Toân, con bieát phaùp aáy nhö vaäy nhöng trong taâm con laïi sinh nhieãm phaùp, nhueá phaùp vaø si phaùp. Baïch Theá Toân, con suy nghó nhö vaày, ‘Ta coù phaùp gì khoâng bò dieät tröø, khieán taâm ta laïi sinh phaùp nhieãm, phaùp nhueá, phaùp si?” Theá Toân baûo: “Naøy Ma-ha-nam, oâng coù moät phaùp khoâng bò dieät tröø, cho neân oâng soáng taïi gia, khoâng chí tín, lìa boû gia ñình, soáng khoâng gia ñình maø hoïc ñaïo naøy. Ma-ha-nam, neáu oâng dieät ñöôïc phaùp ñoù, oâng seõ khoâng soáng taïi gia maø chí tín, lìa boû gia ñình, soáng khoâng gia ñình, hoïc ñaïo. Bôûi vì coù moät phaùp khoâng bò dieät tröø maø oâng soáng taïi gia, khoâng chí tín, lìa boû gia ñình, soáng khoâng gia ñình, hoïc ñaïo”. Khi aáy Thích Ma-ha-nam lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy, tròch aùo baøy vai höõu, chaép tay höôùng veà Phaät maø baïch raèng: “Baïch Theá Toân, mong Theá Toân noùi phaùp cho con nghe ñeå taâm con ñöôïc thanh tònh,

12. Töông ñöông Paøli M.14 Cuøôa-dukkhakkhandha-suttaö. Haùn, bieät dòch, No.55. 13. Xem caùc kinh 12, 180, 191. Paøli: sakkesu viharati kapilavatthusmiö nigrodhaøraøme. 14. Thích Ma-ha-nam Paøli: Sakka Mahaønaøma,
con trai cuûa Amitodana, anh em chuù baùc vôùi Phaät, chöù khoâng phaûi laø moät trong naêm vò ñeä töû ñaàu tieân cuûa Phaät. 15. Nhieãm, nhueá, si taâm ueá Paøli: lobho, doso, moho citassa upakkileso, tham, saân, si laø oâ
nhieãm cuûa taâm.

tröø nghi, ñaéc ñaïo”. Theá Toân noùi: “Ma-ha-nam, coù naêm coâng ñöùc cuûa duïc, ñaùng yeâu, ñaùng mô töôûng, ñaùng vui thích, coù lieân heä ñeán duïc, khieán cho ngöôøi khoaùi laïc. Nhöõng gì laø naêm? Ñoù laø, saéc ñöôïc bieát bôûi maét, aâm thanh ñöôïc bieát bôûi tai, höông ñöôïc bieát bôûi muõi, vò ñöôïc bieát bôûi löôõi, xuùc ñöôïc bieát bôûi thaân. Do ñaây maø nhaø vua vaø quyeán thuoäc cuûa nhaø vua ñöôïc an laïc hoan hyû. Ma- ha-nam, vò ngoït cuûa duïc chæ cuøng cöïc ñeán ñoù chöù khoâng hôn nöõa, nhöng tai hoïa cuûa noù thì laïi raát nhieàu. “Ma-ha-nam, theá naøo laø tai hoïa cuûa duïc? “Ma-ha-nam, moät thieän gia nam töû, tuøy kyõ thuaät rieâng maø töï möu sinh; hoaëc laøm ruoäng, hoaëc buoân baùn, hoaëc hoïc saùch, hoaëc gioûi 16

toaùn thuaät, bieát coâng soá, kheùo in khaéc, laøm vaên chöông, taïo thuû buùt, hoaëc hieåu kinh thô, hoaëc laøm voõ töôùng, hoaëc phuïng söï vua. Ngöôøi aáy khi gaëp laïnh phaûi chòu laïnh, gaëp noùng phaûi chòu noùng, bò ñoùi khaùt nhoïc meät, bò muoãi moøng chaâm chích; noù phaûi laøm ngheà nghieäp nhö theá ñeå mong kieám ñöôïc tieàn cuûa. Thieän nam töû baèng nhöõng phöông tieän nhö theá, laøm caùc coâng vieäc nhö vaäy ñeå mong caàu nhö vaäy, neáu khoâng kieám ñöôïc tieàn cuûa thì sinh khoå sôû, lo buoàn raàu ró, taâm thaønh si daïi, noùi raèng ‘Luoáng

coâng laøm luïng khoå nhoïc voâ ích maø nhöõng ñieàu mong caàu khoâng coù keát quaû'. Traùi laïi, thieän nam töû aáy baèng nhöõng phöông tieän nhö vaäy ñeå mong caàu nhö vaäy, neáu kieám ñöôïc tieàn cuûa noù sanh yeâu quyù, giöõ gìn, choân giaáu. Vì sao vaäy? Noù nghó: 'Taøi vaät naøy cuûa ta, ñöøng ñeå cho vua ñoaït, giaëc cöôùp, löûa thieâu, hö haïi, maát maùt, hoaëc xuaát taøi maø voâ lôïi, hoaëc laøm vieäc maø khoâng thaønh töïu'. Keû ñoù giöõ gìn, choân giaáu nhö vaäy nhöng neáu ruûi bò vua ñoaït, hoaëc giaëc cöôùp, löûa thieâu hö haïi maát thì sinh khoå sôû, lo buoàn raàu ró, taâm thaønh si aùm, noùi raèng: 'Vaät ta yeâu quyù, nhôù nghó suoát ñeâm ngaøy, nay ñaõ khoâng coøn'. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy17, nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. "Laïi nöõa, Ma-ha-nam, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân meï tranh caõi vôùi con, con tranh caõi vôùi meï, cha con, anh em, chò em, baø con doøng hoï tranh caõi laãn nhau. Vì tranh caõi laãn nhau nhö vaäy neân meï noùi xaáu con, con noùi xaáu meï. Cha con, anh em, chò em, baø con doøng hoï noùi xaáu laãn nhau. Thaân thích coøn vaäy, huoáng nöõa laø ngöôøi döng. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. "Laïi nöõa, Ma-ha-nam, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân vua tranh giaønh vôùi vua, Phaïm chí tranh giaønh vôùi Phaïm chí, Cö só tranh giaønh vôùi Cö só, daân tranh giaønh vôùi daân, nöôùc naøy tranh giaønh vôùi nöôùc noï. Bôûi tranh giaønh neân thuø nghòch nhau, roài duøng ñuû loaïi binh khí ñeå gieát haïi laãn nhau, hoaëc naém tay thoi, neùm ñaù, hoaëc duøng gaäy ñaùnh, dao chaët. Trong khi giao ñaáu, hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc troïng khoå. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. "Laïi nöõa, Ma-ha-nam, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân mang khoâi giaùp, khoaùc tröôøng baøo, caàm giaùo maùc, cung teân, hoaëc caàm dao thuaãn, ñi vaøo quaân traän. Hoaëc ñaùnh nhau baèng voi, hoaëc ngöïa, hoaëc xe, hoaëc duøng boä binh ñaùnh nhau, hoaëc cho trai gaùi ñaùnh nhau. Trong khi giao ñaáu, hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc troïng khoå. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc,

16.

Ñoaïn naøy nhö kinh 99 treân, xem caùc cht. ôû ñoù.

17.

Xem cht.10, kinh 99.

laáy duïc laøm goác. "Laïi nöõa, Ma-ha-nam, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân mang aùo giaùp, maëc tröôøng baøo, caàm giaùo maùc, cung teân, hoaëc caàm dao thuaãn, ñi tranh ñoaït nöôùc ngöôøi, coâng thaønh phaù luõy, choáng cöï laãn nhau, thuùc troáng thoåi keøn, lôùn tieáng reo hoø, hoaëc duøng chaøy ñaäp, hoaëc duøng maâu kích, hoaëc duøng baùnh xe beùn, hoaëc duøng teân baén, hoaëc laên ñaù keø, hoaëc duøng noû lôùn, hoaëc roùt nöôùc ñoàng soâi vaøo maét. Trong khi giao ñaáu, hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc troïng khoå. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân

nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân mang aùo giaùp, maëc tröôøng baøo, caàm giaùo maùc, cung teân, hoaëc caàm dao thuaãn vaøo xoùm, vaøo aáp, vaøo quoác gia, vaøo thaønh thò, ñuïc vaùch phaù kho, cöôùp ñoaït taøi vaät, chaän ñöôøng giao thoâng, hoaëc ñeán ngoõ khaùc phaù xoùm phaù laøng, phaù thaønh dieät nöôùc. Trong ñoù, hoaëc ngöôøi cuûa vua baét ñöôïc, ñem khaûo ñuû caùch; chaët tay, chaët chaân, hoaëc chaët heát caû tay chaân; caét tai, caét muõi, hoaëc caét caû tai muõi; hoaëc loùc töøng mieáng thòt; böùt raâu böùt toùc, hoaëc böùt caû raâu toùc; hoaëc nhoát vaøo trong cuõi, quaán vaûi hoûa thieâu, hoaëc laáp trong caùt, laáy coû quaán laïi roài ñoát; hoaëc boû voâ buïng löøa saét, hoaëc boû voâ mieäng heo saét, hoaëc ñaët vaøo mieäng coïp saét roài ñoát, hoaëc boû voâ vaïc ñoàng, hoaëc boû voâ vaïc saét roài naáu; hoaëc chaët ra töøng khuùc, hoaëc duøng xoa beùn ñaâm, hoaëc laáy moùc saét moùc, hoaëc baét naèm treân giöôøng saét roài laáy daàu soâi roùt, hoaëc baét ngoài trong coái saét roài laáy chaøy saét giaõ, hoaëc cho raén rít moå caén, hoaëc duøng roi quaát, hoaëc duøng gaäy thoït, hoaëc duøng duøi ñaùnh, hoaëc buoäc soáng treo treân neâu cao, hoaëc cheùm ñaàu roài beâu. Trong caùc tröôøng hôïp ñoù, keû aáy hoaëc cheát, hoaëc sôï haõi, thoï cöïc troïng khoå. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân thaân laøm aùc, khaåu laøm aùc, yù laøm aùc. Keû ñoù veà sau beänh taät lieät giöôøng, hoaëc ngoài hoaëc naèm treân ñaát, vì khoå böùc thaân, toaøn thaân caûm giaùc khoå sôû voâ cuøng, khoâng coøn ñaùng yeâu thích. Keû ñoù vì luùc tröôùc thaân laøm aùc, khaåu laøm aùc, yù laøm aùc neân khi saép cheát chuùng che ngay tröôùc maét gioáng nhö maët trôøi laën boùng söôøn nuùi lôùn, che laáp maët ñaát18. Cuõng vaäy, keû aáy bò nhöõng aùc haønh cuûa thaân, aùc haønh cuûa khaåu vaø cuûa yù che laáp tröôùc maét, keû ñoù nghó raèng: ‘AÙc haønh ta laøm tröôùc kia, baây giôø chuùng che tröôùc maét ta. Tröôùc ta khoâng taïo phöôùc nghieäp maø taïo nhieàu aùc nghieäp. Giaû tyû coù ai chæ laøm aùc, hung baïo, chæ laøm toäi chöù khoâng laøm phöôùc, khoâng haønh thieän, khi soáng khoâng bieát lo sôï, gaàn cheát khoâng choã nöông caäy, khoâng choã quay veà. Ngöôøi aáy thaân sanh veà coõi naøo, ta cuõng thaùc sinh veà choã ñoù’. Do ñoù, sanh hoái haän, roài do hoái haän maø cheát khoâng an, cheát khoâng ñöôïc phöôùc. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi thoáng khoå ôû ñôøi naøy nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, vì chuùng sanh nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác neân thaân laøm aùc, khaåu vaø yù laøm aùc. Keû ñoù vì thaân laøm aùc, khaåu vaø yù laøm aùc neân nhaân nôi ñoù, duyeân nôi ñoù maø khi thaân hoaïi maïng chung phaûi ñeán choã aùc, sanh vaøo ñòa nguïc. Ma-ha-nam, ñoù laø nhöõng noãi khoå ôû ñôøi sau nhaân nôi duïc, duyeân nôi duïc, laáy duïc laøm goác. “Ma-ha-nam, Vì vaäy neân bieát, duïc tuyeät ñoái khoâng coù laïc, chæ coù voâ löôïng khoå hoaïn. Ña vaên Thaùnh ñeä töû neáu khoâng bieát ñuùng nhö thaät, vò aáy bò duïc phuû kín, khoâng ñaït ñöôïc an

18. Xem cht.11, kinh 99.

laïc do xaû19 vaø voâ thöôïng tòch tónh. Ma-ha-nam, Ña vaên Thaùnh ñeä töû nhö vaäy seõ nhaân nôi duïc maø bò thoaùi chuyeån. “Ma-ha-nam, Ta bieát laø duïc khoâng coù laïc maø chæ laø voâ löôïng khoå hoaïn. Bieát nhö thaät roài, Ma-ha-nam, Ta khoâng bò duïc phuû kín, cuõng khoâng bò phaùp aùc quaán chaët. Vì vaäy ñaït ñöôïc an laïc do xaû vaø voâ thöôïng tòch tónh. Ma-ha-nam, vì vaäy Ta khoâng nhaân nôi duïc maø bò thoaùi chuyeån. “Ma-ha-nam, moät thôøi, Ta soáng taïi thaønh Vöông xaù, truù trong ñoäng Tieân nhaân Thaát dieäp, ôû treân nuùi Beä-ña-la20. “Ma-ha-nam, luùc baáy giôø vaøo luùc xeá tröa, Ta töø choã ngoài ñöùng daäy, ñi ñeán Quaûng sôn , Ta thaáy ôû ñoù coù nhieàu ngöôøi Ni-kieàn ñang tu haïnh khoâng ngoài, thöôøng ñöùng maø 21

khoâng ngoài, chòu khoå cuøng cöïc. Ta böôùc ñeán hoûi: ‘Naøy caùc Ni-kieàn! Vì sao caùc oâng tu haïnh khoâng ngoài naøy, thöôøng ñöùng khoâng ngoài, chòu khoå nhö vaäy?’ Hoï traû lôøi nhö vaày, ‘Naøy Cuø-ñaøm, toâi coù toân sö Ni-kieàn teân laø Thaân töû. Ngaøi daïy toâi raèng: ‘Naøy caùc Ni-kieàn, ñôøi tröôùc ngöôi neáu coù nghieäp baát thieän, thì nhôø khoå haïnh naøy ngöôi seõ ñöôïc heát. Neáu nay giöõ gìn dieäu haïnh cuûa thaân, giöõ gìn dieäu haïnh cuûa khaåu, cuûa yù, thì seõ do nhaân ñoù, duyeân ñoù maø khoâng trôû laïi laøm aùc, taïo nghieäp baát thieän’.’ “Ma-ha-nam, Ta hoûi laïi raèng: ‘Naøy caùc Ni-kieàn, caùc oâng tin töôûng toân sö, khoâng heà nghi ngôø gì caû chaêng?’ Hoï traû lôøi Ta, “Ñuùng vaäy, Cuø-ñaøm, chuùng toâi tin töôûng caùc ñöùc toân sö, khoâng heà nghi ngôø gì caû’. Ma-ha-nam, Ta laïi hoûi: ‘Naøy Ni-kieàn, neáu quaû nhö vaäy thì toân sö Ni-kieàn cuûa caùc oâng tröôùc kia ñaõ taïo caùc nghieäp aùc baát thieän raát naëng, vò aáy voán tröôùc kia laø Ni-kieàn roài cheát ñi, nay sanh vaøo nhaân gian, xuaát gia laøm Ni-kieàn, tu haïnh khoâng ngoài, thöôøng ñöùng khoâng ngoài, chòu khoå sôû nhö vaäy, cuõng nhö boïn caùc oâng vaø ñeä töû caùc oâng vaäy’. Hoï laïi noùi vôùi Ta: ‘Naøy Cuø-ñaøm, laïc khoâng nhaân nôi laïc, nhöng nhaân nôi khoå môùi coù. Nhö söï laïc cuûa vua Taàn-beä-sa-la22 thì Sa-moân Cuø-ñaøm khoâng baèng ñöôïc’. Ta laïi noùi: ‘Caùc oâng si cuoáng, noùi ñieàu voâ nghóa. Taïi sao? Caùc oâng khoâng kheùo leùo, khoâng hieåu bieát gì caû. Maø khi khoâng bieát, neân caùc oâng noùi, ‘Nhö söï laïc cuûa vua Taàn-beä-sa-la thì Sa-moân Cuø-ñaøm khoâng baèng ñöôïc’. Naøy Ni-kieàn, ñaùng leõ caùc oâng phaûi hoûi nhö theá naøy: ‘Taàn-beä-sa-la vaø Sa-moân Cuø-ñaøm, ai sung söôùng hôn?’ Naøy Ni-kieàn, neáu nhö Ta noùi raèng: ‘Söï laïc cuûa Ta hôn, vua Taàn-beä-sa-la khoâng baèng,’ thì naøy Ni-kieàn, caùc oâng coù theå noùi nhö vaày, ‘ Söï laïc cuûa vua Taàn-beä-sa-la, Sa-moân Cuø-ñaøm khoâng baèng’. Caùc Ni-kieàn ñoù lieàn noùi nhö vaày, ‘Thöa Cuø-ñaøm, nay chuùng toâi muoán hoûi Cuø-ñaøm, giöõa vua Taàn-beä-sa-la vaø Sa-moân Cuø-ñaøm, ai sung söôùng hôn?’ Ta laïi noùi, ‘Naøy Ni-kieàn, Ta nay hoûi oâng, tuøy theo söï hieåu bieát maø traû lôøi. Naøy Ni-kieàn, yù oâng nghó sao, vua Taàn-beä-sa-la coù ñaït ñöôïc söï tòch maëc voâ ngoân nhö yù, nhaân ñoù maø ñöôïc hoan hyû, khoaùi laïc trong baûy ngaøy baûy ñeâm khoâng?’ Ni-kieàn ñaùp, ‘Khoâng, thöa Cuø-ñaøm’. Ta hoûi, ‘Theá coù ñöôïc hoan hyû, khoaùi laïc trong voøng saùu, naêm,

19. Ñaéc xaû laïc 20. Beä-ña-la sôn Tieân nhaân Thaát dieäp oác Coù leõ laø hang Sattapaòòiguhaø, döôùi chaân nuùi Vebhaøra, ñòa ñieåm naøy khaùc vôùi baûn Paøli laø nuùi Gijjhakuøæa. caû hai ñeàu ôû trong soá naêm ngoïn nuùi quanh Raøjagahaø. No.54: Thieát-ñeà-ban-laõm-cuø-haø, coù theå coi nhö dòch aâm töông ñöông vôùi Sattapaòòiguhaø. Baûn Paøli: ... viharaømi gijjhakuøæe pabbate... saöbahulaø nigaòæhaø isigilipasse kaøôasilaøyaö, Ta truù treân nuùi Gijjhakuøæa (Linh thöùu); coù nhieàu ngöôøi Nigaòæha soáng trong hang Haéc thaïch, söôøn nuùi Tieân nhaân. Beä-ña-la sôn, Tieân nhaân Thaát dieäp khoát. 21. Quaûng sôn coù leõ laø Vepulla, cao nhaát trong naêm ngoïn nuùi quanh Raøjagahaø, ñòa ñieåm naøy cuõng khaùc trong baûn Paøli: hoï ôû trong hang Kaôasilaø treân söôøn Isigili, No.54: Ñoïa-phu-lu, coù theå coi nhö dòch aâm töông ñöông Vepulla. 22. Taàn-beä-sa-la Paøli: Bimbisaøra, vua nöôùùc Magadha (Ma-kieät-ñaø).

boán, ba, hai hay moät ngaøy moät ñeâm khoâng?' Ni-kieàn ñaùp: 'Khoâng, thöa Cuø-ñaøm'. Ta laïi hoûi, 'Naøy Ni-kieàn, Ta coù ñaït ñöôïc söï tòch maëc voâ ngoân yù, nhaân ñoù maø ñöôïc hoan hyû, khoaùi laïc trong moät ngaøy moät ñeâm khoâng?' Ni-kieàn ñaùp, 'Ñöôïc, thöa Cuø-ñaøm'. Ta hoûi, 'Theá Ta coù ñöôïc hoan hyû trong voøng hai, ba, boán, naêm, saùu, cho ñeán baûy ngaøy baûy ñeâm khoâng?'. 'Ñöôïc, thöa Cuø-ñaøm'. Ta laïi hoûi tieáp, 'Naøy Ni-kieàn, yù caùc oâng nghó sao, ai sung söôùng hôn, vua Taàn-beä-sa-la hay laø Ta?' Ni-kieàn ñaùp, 'Thöa Cuø-ñaøm, nhö chuùng toâi hieåu theo söï trình baøy cuûa Sa-moân Cuø-ñaøm thì Sa-moân Cuø-ñaøm sung söôùng hôn, vua Taàn-beä-sa-la khoâng baèng'. "Ma-ha-nam, vì vaäy neân bieát laø nôi duïc khoâng coù laïc, chæ toaøn laø khoå hoaïn. Neáu Ña vaên Thaùnh ñeä töû khoâng thaáy nhö thaät, nhö vaäy seõ bò bao phuû bôûi duïc, bò quaán chaët bôûi phaùp aùc baát thieän, neân khoâng ñaït ñöôïc an laïc cuûa xaû vaøø voâ thöôïng tòch tónh. Ma-ha-nam, nhö vaäy Ña vaên Thaùnh ñeä töû kia nhaân nôi duïc maø bò thoaùi chuyeån. "Ma-ha-nam, Ta bieát laø nôi duïc khoâng coù laïc, chæ toaøn laø voâ löôïng khoå hoaïn. Ta bieát ñuùng nhö thaät neân khoâng bò duïc ngaên che, cuõng khoâng bò quaán chaët bôûi phaùp aùc baát thieän. Vì vaäy ñaït ñöôïc an laïc cuûa xaû vaøø voâ thöôïng tòch tónh. "Ma-ha-nam, vì vaäy Ta khoâng nhaân nôi duïc maø bò thoaùi chuyeån. Phaät thuyeát nhö vaäy. Thích Ma-ha-nam vaø caùc Tyø-kheo nghe Phaät thuyeát, hoan hyû phuïng haønh.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.